

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentului:	Pretiuu insertiuniloru:	Corespondintiele sè se adreseze Redactiune dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ . 3 „ 50 „		

Consideratiuni asupra prediceloru.

Intre elementele cultului divin in biserica crestina nici unulu nu are atata importantia ca si predic'a ori cuventarea bisericesca. Si, din nefericire, in biserica noastra ortodoxa romana predic'a este mai pucinu socotita, daca nu togmai de totu neglésa. In toate statele crestine celea culte si civilisate, amvónele tuna si bisericile resuna de vocea predicatoriloru evangheliei, numai amvónele bisericiloru nostre stau mute si bisericile in tacere profunda. „Si vai! candu in biserica lui Christosu este tacere, adeca candu nu se aude cuventulu lui Ddieu, candu nu vorbescu ei sunt muti séu din nesciintia séu din negrigintia pazitorii si pastorii oiloru cuventatóre, succesorii apostoloru, atunci diavolulu cutéza, ese fora frica, intra fora sfiala in turm'a lui Christosu si ca unu lupu rapitoriu mananca, ca pre nisece oi, sufletele crestinaloru celoru nepaziti“. ¹⁾

Oratori'a bisericesca se afla in decadintia la noi, nu numai pentru pucina cunoscintia de art'a elocintiei ei si in lips'a zelului pastoralu! Predici rostite cu multa bunavointia de preoti se potu audí in mai multe locuri, inasa ele sunt lipsite de energia si spiritulu vivificatoriu, nu facu nici o impressiune asupra auditoriloru. Astfeliu de predici, in locu se cucerésca inimile auditoriloru, inriurescu neplacutu asupra loru si-ii instrainéza. In alte locuri éra predicele lipsescu cu deseversire in biserica.

Intru adeveru positiunea oratorului sacru este cu multu mai delicata si grea decâtu positiunea oratorului profanu. Pre elu trebuie se-lu conduca pre langa regulele generale a le elocintiei si unele reguli speciali ale oratoriei sacre. Elu este reprezentantele adeverului divin, si in biserica numai adeverulu divin póte fi predicatu. A militá pentru triumfarea acestui adeveru este misiunea lui sublima! Astfeliu, daca missiunea oratorului sacru este a luptá pentru unu scopu asia mare si santu, negresitu elu

trebuie se fia bine inarmatu, adeca se posiéda cu depinitate art'a elocintiei, ca nu cumva sementi'a cuventului divin se se inadusiésca in coltiulu seu din vin'a predicatoriului. Predicatorulu, care nu si-a insusitu art'a elocintiei, adeca desteritatea de a vorbí bine, „peritus dicendi“ cum dice Quintilianu, acel'a mai bine se nu predice.

Abstragandu dela elocintia, positiunea oratorului bisericescu este grea si fórté gingasia din punctulu de vedere doctrinariu séu teologicu. Lui nu-i este permis se parasésca terenulu doctrinei bisericesci nici intro impregiurare. Predicele lui trebuescu se fia totdeuna in acordu cu invetiamentulu bisericeii: De invetia cineva altmintrea si nu se unesco la cuvintele cele sanatoase a le Dnului nostru Iisusu Christosu si la invetiatur'a cea dupre pietate, acel'a s'a trufitu nesciindu nimica“. ¹⁾ Si éra „Totu celu ce calca ordinulu si nu remane in invetiatur'a lui Christosu, nu are pre Ddieu. Celu ce remane in invetiatur'a lui Christosu acela are si pre Tatalu si pre Fiulu. Ori cine va vení la voi si nu va aduce acésta invetiatura, se nu-lu primiti in casa nici se-lu salutati“. ²⁾ Pentru aceea, biserica n'a lasatu in arbitriulu particulariloru, ei ea a luatu de timpuriu dispusetiunile trebuintióse cu privire materi'a cuventariloru bisericesci, precum in can. 6 alu sinodului III. ecumenicu si can. 19 alu sinod. Trulanu etc.

Insa pucini obsérva astadi prescriptiunile canonice. Fia cine predica ce-i place si cum i place fora a fi controlatu, unu lucru demnu de cea mai aspra condemnare. Cáci trebuie se marturisimu, predicatorulu care nu posiede calitatile oratorului, nu are destula sciintia, adeseori cade in erori grave si predica togmai lucruri false séu straine de biserica, ori chiar doctrine de a le altoru biserici. In acésta eróre cadu multi dintre preotii nostri in zelulu loru predicatoriale. De aceea, s. Sinodu alu bisericeii ortodoxe din Romania autoriséza d'a compune si a rostí predicele sale proprii in biserica numai pre acei preoti, cari

posiedu destula sciintia si cultura teologica. Éra cei cu pucina calificatiune propunu invetiaturile morale poporului numai din cartile de predici, ce le recomanda episcopulu eparhialu anume spre acestu scopu. (Art. 14. si 15. leg. org.) Acést'a ni se pare o dispusetiune buna si chiar in interesulu bisericeii ortodoxe!

Literatur'a prediceii in biserice'a orientala dela epoc'a Vasiliiloru si Chrisostomiloru, a remasu tare inderetru, precandu in bisericile occidentale ea s'a imbogatitu fórte. Oratori ca Fenelon, Massilon, Bourdaloue, Bossuet etc. in biseric'a francesa, Segneri, Casini, Trento etc. in biserice'a italiana sunt gloriele elocintiei sacre in apusu! Ce se atinge de noi romanii, in respectulu elocintiei sacre, noi am ajunsu acelea dile de disgratia si de urgia, despre care a predisu S. Spiritu prin gur'a profetului Amosu: „Éca vinu dilele, dice Domnulu, Domnulu, si voiu trimite fómete pe pamentu; insa nu fómete de pane, nici seceta de apa, ci fómete de-a se audí cuventulu lui Ddieu.“¹⁾ Lips'a opuriloru de predici constringe pe preotii ce au inclinare a predicá cuventulu divinu se cerce modele la autori straini la protestanti ori catholici, deunde ei imprumuta idei neconforme cu invetiatur'a bisericeii ortodoxe, doctrine protestante si papale.

Predicatorulu ortodoxu insa nici odata se nu uite cá predica in biserice'a ortodoxa. Elu trebuie asiadara se cunosca si se vestésca numai adevverulu ortodoxu, si tóte acele invetiaturi ce nu merita acestu nume se le eschida din predic'a sa. Acést'a se o faca predicatorulu nu numai in cuprinsulu ei si in form'a cuventarei sale. Autoritatea pe care se radima oratorulu póte fi divina, bisericeasca si profana, insa elu se scie deosebí parintii si scriitorii bisericeii orientale de parintii si scriitorii apuseni, si a nu face provocare la atare santu, pre care biserice'a orientala nu-l'a conumeratu intre santi. Cáci este necuvintiosu si chiar ridiculosu a provocá la autoritatea de santi a lui Anselm, Bernardin, Toma de Aquino, Alfonso etc. pe amvonulu bisericeii orientale, in timpu ce ea nu scie nimie de acesti santi!

v.

Constitutiunile apostolesci.

„Studiulu teologiei se afla in cea mai deplorabila stare, daca teologulu, pre langa S. Scriptura, nu este cunoscutu si cu acelea insemnate isvóra, din cari sunt a se scóte cunoscintiele asupra diferiteloru ramuri din sacr'a lui sciintia: dogme, moralu, ceremonii, institutiuni, si momentele mai insemnate din intemplantintele istorice.“²⁾ Acele isvora sunt a se cautá in literatur'a patristica; periodulu acest'a forméza geneesa teologiei chrestine sí in specia a teologiei ortodoxe. — Isvorale sunt de doue specie: nemedilocite si midilocite. Cele de antaiu sunt scrierile genuine a acelor barbati, persone fisice ori corporatiuni morali, cari au fostu sustienatorii si subjectulu traditiunei in

timpii cei de antai ai crestinatatiei. Credibilitatea si genuinitatea acelor isvóra o probéza critic'a pre basea criteriiloru cercandu autenticitatea si integritatea scrieriloru, cari au ajunsu la noi. — Ci sunt scrieri cari, de si nu sunt in opozitia cu doctrin'a bisericeii, ele nu potu sustiené aceste critice, acestea le numimu spurie. Ele se atribuescu unor persóne de renume cu séu fara intentiune. Pentru interessulu si cuprinsulu loru instructivu ele cu tóte acestea merita o considerare mai de aprópe, cu atátu mai vertosu candu suntu in stare a ne informá despre vechi'a praca a bisericeii. — O atare scriere ni se ofera in: „Constitutiunile a apostolesci“ (diatakis ton apostolon.¹⁾)

Constitutiunile apostoliloru sunt un'a din cele multe scrieri, cari pre nedreptu pórtu pe fruntea loru pretensiunea a fi productulu apostoliloru. Sunt mai multe de acestea scrieri chiaru si apocryfe: asia mai multe evangeliu, mai multe „fapte a apostoliloru“, preste tóte s'au adscrisu Apostoliloru liturgii. Dintre acestea, a lui Jacobu are multe probe positive pentru vechimea sa apostolica si este cunoscuta astadi sub numele lui Gregoriu Teologulu (Inainte santita).²⁾ — Constitutiunile Apostoliloru suntu ascrise si lui Clemente romanulu. La tóta intemplantia ele nu potu fi mai vechi de cátu seclulu III. séu IV. — Intrebarea este: Suntu acelea productulu Apostoliloru? Séu a lui Clemente? Si care este cuprinsulu loru mai insemnatu.

I. Autenticitatea „Constitutiuniloru apostolesci“ ca productulu apostoliloru nu se póte luá in aperare, deorace lipsescu tóte criteriale. Aceste potu fi interne si externe. Cele de antaiu se scotu din substanti'a, natur'a si contienutulu genuinu alu scrierei. Cele de alu doile se deducu din alte imprejurari externe relative la pretins'a persona, séu din evenimintele istorice contempurane. — E dreptu, acele constitutiuni, sunt scóse din doctrin'a apostoliloru, lipsescu inse probele cá ar fi concipiate de densii. Din contra, man'a impostora se descopere mai pre tóta pagin'a, si in mesur'a, in carea autoriulu lasa pre apostoli se vorbésca, in aceasi mesura servescu cu noue probe contra autenticitatei. Asia in cartea a VIII., carea la tóta intemplantia este mai tardiu de cátu cele 7 precedente, rapórta cá Constitutiunile au fostu compuse de toti 12 apostolii in presenti'a lui Pavelu, vasulu alegerei si impreuna lucratoriulu; in presenti'a preotiloru si a celoru 7 diaconi; pre candu se scie si faptele autentice a apostoliloru testéza cá archidiaconulu Stefanu, unulu din cei 7 a fostu ucisu cu petrii inainte de chiamarea lui Pavelu. Dar insusi autoriulu in cartea V. face amintire de martiriulu lui Stefanu: „fericitulu Jacobu si santulu Stefanu, condiaconulu nostru, au fostu la noi tienuti in onóre, Ddieu inse acum li a donatu fericirea“. (Cart. V. c. 8.)

Asistintia lui Iacobu fiulu Zevedeu la sinodulu apostolicu 51. este espusa in contradicere cu faptulu istoricu despre mortea aceluia intemplantia mai nainte. — Dar mai batatoriu la ochi este si mai cu glasu vorbesce contra autenticitatei enumerarea scrieriloru canonice spre cetire, intre cari ocure si evangeliulu lui Ioanu, despre care se scie cá a fostu scrisu tardiu dupa mórtea tuturoru apostoliloru (cam la 97 d. C.)

Santulu Epifaniu, citéza in mai multe locuri Constitutiunile Apostolesci (her. 25. 5; 80. 7; 70. 11;) ceea ce nu lasa indoiala cá acestea, ca o adunare de dispositiuni ecleziastice vor fi deosebite de cunoscut'a scriere: Doctrina Apostoliloru (la Athanasiu C. Ar. p. 133. si la Eusebiu). Ci séu cá Constitutiunile de cari vorbesce Epifaniu si le numesce ortodoxe, s'au pierdutu, séu cá s'au alteratu — si coruptu. — In cartea a V. diu'a nascerei Duului este deosebita de Epiphania, ceea in 25 Decembre, ceasta in 6 Ianuariu; pre candu se scie cá pre timpulu lui Epi-

¹⁾ Amos. VIII. 11.

²⁾ Busse: Grund. der christl. Literatur. 1828. prefacia.

¹⁾ Edit. Cotellerius 1728. edit. Lagarde. Leipzig 1862.

²⁾ Se potu vedé: Renodaut. Collectio liturg. orient. 1842.

faniu acesteia se serbau la olalta si de o data, celu pucinu in Orientu pana la 376 (vedi Chrysost. hom. in d. nasc).... Aceeasi divergentia se afla relativu la serbarea pasciloru.

Din aceste probe si altele multe, cari le pôte deduce ori si cine cu usuratate resulta pana la evidentiã, cã „Constitutiunile“ numite Apostolesci nu suntu productulu immediatu a cestora, — reprezenta inse praxea vechia a bisericeii, de si nu intru tôte in armonia cu cea statorita in sinóde mai tardiu; — suntu deci mai multu o compilatiune si adunare de dispositiuni din diverse locuri si timpuri.

II. Dar ele pórtã espresu numele lui Clemente (romanulu?) Desi nu e determinatu mai deaproe cã ce felu de Clemente ar fi fostu acel'a, totusi este multa probabilitate cã suntu ascrise lui Clemente romanulu (presbiterulu ori episcopulu? Romei) — alu treilea in ordinea episcopiloru romani. — Acésta probabilitate se testéza si prin can. 85 apostolicu, — cari canone de o origine tardia asemenea suntu ascrise lui Clemente romanulu. Acolo intre alte scrieri suntu amintete pre langa doue epistole si aceste Constitutiuni ca oper'a lui Clemente. — Sub acestu nume ele ocuro si mai tardiu. Celu de antaiu inse care le citéza este autoriulu lucrarei nesfirsite: asupra Evangeliului lui Mateiu, pre timpulu lui Onoriu si Arcadiu (S. Chrysost. op. VI.) Apoi au fostu citate in sinodulu ecumenicu trulanu, dar ca o lucrare corupta si plina de supuzetioni. (Can. 2.) Asemenea le cunósce Fotiu (Cod. 112. 113.) ci le citéza ca o opera plina de arianisme si alte erori a ereticiloru, — mai curate inse in privínti'a doctrinaria de câtu o alta scriere ascrisa lui Clement: Recognitiunile. — Din tóte se vede cã Constit. ap. de si n'au fostu la inceputu compuse ori adunate cu intentiune, au fostu alterate mai tardiu inse cu intentiune fia din partea ereticiloru fia chiaru a apuseniloru. Si pre cum este astadi, ba demultu constatatu cã ele nu suntu oper'a lui Clemente eppulu Romei, ci suntu ca o sintagma a praxei vechi bisericesci ceremoniali, adunate si ordinate in secl. III.—IV. Asia este mare verosimilitate cã ele s'au ascrisu si supusu lui Clemente de teologii romani ca si prin acést'a se caute cu unu argumentu mai multu in favorulu suprématiei Romei asupra Orientului.

III. Ce caracteru pórtã? Suntu doue pareri. Un'a, cã originea loru este dintre pagani, alta dintre judei; séu vorbindu cu Metrop. Andreiu: autoriulu a apartienutu séu „bisericeii din pagani“, séu „bisericeii din jidovi“. — Reprezentantulu celei de antaiu este Ritseckl, celei de a dou'a protest. Rothe si Hilgenfeld. — Pentru parerea prima se aducu urmatoarele probe: Dupa const. apost. in bisericea crestina primitiva nu forméza pagani si judei elementulu constitutivu, ci numai cei de antaiu la cari revelatiunea divina au venitu dela Iudei, (Const. VI. 5.) De aci se esplica pentru ce apostolii s'au indreptatu numai catra pagani, judaismulu este ignoratu, Ebionitismulu consideratu ca o eresia jidovesca. — Pentru originea „din judei“ pledéza afara de titulu: „Apostolii si presbiterii tuturoru celoru cari dintre pagani au crediutu in Christosu, daru voua si pace“, in care elementulu judaicu se areta ca autoriu, — inca si imprejurarea cã I. 5. se recomanda spre cetire cu deosebire si cu preferintiã cartile T. V. si numai ca unu complimentu (sympléróna) si „evangeliulu“ (to evaggelion) fara a se determiná mai de aprópe care evangeliu; despre epistolele lui Pavelu nu se vorbesce nimicu. Caracterulu judaicu pórtã si valoarea cea mare ce se pune pe „lege“. Simburulu si meduv'a primitiva a legii este numai decalogulu, care contine in sine legea corespunditóre naturei fizice morali (nomos fisikos). — Aceste si alte deosebiri si preferintie ce se dau legii mosaice si cari se afla si in alte scrieri pseudoclementine militéza forte pentru originea si caracterulu loru judaicatoriu. — Fara a tiené parte decizatoria in acésta controversa, de almintrenea decurgundu mai multu in subtilitati, — amintescu numai atâta inca cã serbarea sambétei

este in Constitutiunile apostolice fórtre recomandata ca parte esentiala in cultulu crestinu si dilele acestui'a (II, 36.)

IV. Ceea ce mai multu ne intereséza, si ceea ce a fostu si intentiunea acestoru sire este cuprinsulu Constitutiuniloru apostolesci. Din acel'a, care este fórtre vastu, dar privesce mai multu disciplina'a preotiloru, diaconiloru etc. si laiciloru, — acum in liniamente vomu espune ceremoniele sacramentali a botezului si decursulu liturgiei.

Este numai unu botezu. Se conferesce chiamandu-se si pronunsiandu-se numele Tatalui, alu fiului si alu santulu Duchu. (VI. 15.) Ministrii botezului nu potu fi ereticii, ci numai preotii cari ducu o víctia santã. Daca cineva doresce a fi botezatu, spre acestu scopu are a se presentá la diaconi, cari 'lu voru conduce la episcopu ori presbiteru. Acestia intrebandu-lu despre dorintia sa, i esaminéza cu scrupulositate conditiunea si moravurile; daca cumva s'ar aflá in vre o professiune oprita: gladiatoriu, magu, nu este admisu pana ce nu o parascesce. Concubinei sclave la unu pagãnu nu se va refusá botezulu. — Constitutiunile apostolice deosebescu doue specie de concubine: din desfrãnu si pentru procreare. Cele din urma erau tolerate, dar numai la pagani; unu crestinu avendu o atare libera ori sclava, erá obligatu a o luá de muier. — Celu admisu pentru botezu petrecea trei ani ca catechumenu. In acestu timpulu elu primia instructiune din doctrina bisericeii. I se propunea cele ce suntu a se crede despre Ddiu fiulu, despre Spiritulu santu, creatiune, provedintia, datorintia catra biserica, scopulu omuluí, judecat'a depre urma. — Dupa acestea intre rugatiuni primea punerea maniloru. Inainte de botezare trebuiá se ajune. Apoi i se dá formul'a credintiei, ce avea se o pronuncie lepadandu-se de satan'a si impreunandu-se cu Christosu. In acést'a din urma erau cuprinsi toti articlii credintiei si mai insemnati ai simbolului; in cealalta renuntia diavolului, lucruriloru, pompeloru, slugiloru lui, angeriloru lui etc. (vedi si renduel'a botezului in Molitvelnicu). — Dupa acésta marturisire, unu cu oleulu binecventatulu, erá condusu la baptisteriu, unde binecventandu ap'a, eppulu séu preotulu, cufundandu-lu, ilu botezá in numele Tatalui alu Fiului si alu St. Duchu. Dupa acestea éra ilu ungea spre alu intarí in credintia (Mirulu) si a sustiené in densulu bunulu mirosu a lui Iisusu Christosu. Episcopulu recitéza rogatiunea domnésca catra resaritu; apoi chiama puterea Duchului santu preste noubotezatu ca sè-lu intaresca in credintia si propoveduirea adevéruului.

Liturgia! Abie va fi in archeologia crestina o problema atãta de grea de resolvitu ca cum este cea despre originea si desvoltarea liturgiiloru pana la gradulu in care s'au primitu ca normative. — Noi cunoscemu in bisericea orientala trei forme de liturgie. Dar pre langa acestea se mai afla la diferite secte diferite formule. Asia câtu Renaudot in opulu: Collectiunea liturg. orient. 1842. aduce inainte preste 50 formule. — Una dintre cele mai vechi formule este si cea pastrata in Constitutiunile apostolice. In trasurile principali este urmatoria: Bisericea unde se adunau credintiosii erá asemenea unei corabii de o forma oblonga, construita catra resaritu. A laturea erau diverse odai pentru trebuintele eclesiastice si a preotiloru, scaunulu eppuluí erá in mijloculu preotiloru. Diaconii imbracati legeru, purtau grija asupra purtãrii laiciloru, barbati despartiti de femei. In mijloculu bisericeii stá unu locu mai ridicatu (ambonulu); pre acést'a suindu-se lectorulu citea din cartile lui Moise si alti scrietori a V. T. Unu altulu cantá din psalmi, ér poporulu respondea, repetendu viersulu ultimulu. . . Urméza lectur'a din Faptele Apostoliloru. — Finindu acést'a, unu diaconu dá cetire evangeliului: „Pana se va recitá Evangeliulu toti presbiterii, diaconii, si intregu poporulu, fiindu in linisce, se stee“ (drepti). — Dupa acestea fiacare preotu, unulu dupa altulu, facea unu discursu catra adunare; mai pre urma vorbesce eppulu. Acestu usu erá in vigóre in Antiochi'a si Constantinopolu dupa cum obsérva St. Ioanu

Chrysostomu (I. V, 718.) — Erau doue intrari: un'a pentru barbati, alt'a pentru femei. La cea de antaiu stau portarii, la cea de a dou'a diaconise. Dupa categori'a claselor si genurilor erau asigurate locurile. Grij'a diaconilor era ca fiacare in linise se-lu petréca, ca nu cumva prin acést'a se se impiedece instructiunea si pietatea. Fininduse discursurile instructive, diaconulu din unu locu in altu, provocá pre ascultatori si necredintiosi se iesa. — Se incepe rugatiunea pentru catechumeni; dupa fiacare poporul raspunde: Dómnne indurate. Apoi, la ordinulu diaconilor, plecandu-si capetele, catechumenii primindu binecuventarea, iesiau. — In acelasi modu seversindu-se rugatiunile, pentru cei chiamati, penitenti, acestia iesiau dimpreuna cu toti caror'a nu era permis a asistá la celebrarea misterului (liturgi'a propria). Diaconulu provocá a se lapedá grijile lumesci, ipocrisi'a etc. ca cu frica se jertfimu Domnului; unu sub diaconu aduce apa preotiloru pentru spalare. Apoi diaconulu luandu darurile, le aduce pre altariu (pristolu) unde eppulu incunguratu de preoti si imbracatu in ornatu magnificu le primisce. E de insemnatu cá in rugatiunile facute inainte de acestea s'au amintitu biseri'ca, arhieriei si preotii si toti servitorii, — cam in ordinea dupa cum se afla in ecteniile cele mari dupa evangelia. — Punendu-se jertf'a pre altariu, doi diaconi aveau de a aperi potirulu ca se nu intre musce et. Eppulu dupa ce a recitatu in taina unele rugatiuni, salutandu poporul adunatu, implora grati'a celui atotpotinte, darulu Domnului nostru Iisusu Christosu si impartasirea Santului Duchu. — Ordinea de aci este intru tóte ca in liturgiile comuni ale nóstre de astadi. De aci se incepe pregatirea pentru prefacere. Inceputulu 'lu face eppulu: Inaltiatu inimile vóstre. — Poporul raspunde: Le-am inaltiatu catra Dnulu. Eppulu: Se multiemimu Dnului. Poporul: Este cu dreptulu si cuviintiosu ca se-i multiemimu et. — Formul'a acestei rugatiuni in Constitutiunile apostolice este fórtelunga. —

Dupa acestea adunarea intona himnulu seraficu: Santu, santu, santu. De insemnatu este cá amestecarea vinului cu apa este amintita si aci. Mai nainte o aflamu la s. Iustinu. Dupa prefacere se facu rugatiuni si amintescu: biseri'ca, clerulu, stapanirile lumesci, apoi adage cá acést'a jertfa este adusa pentru santii patriarhi, profeti, apostoli et. (vedi Liturgieriu); finitulu ilu face prin preamarirea Tatalui, fiului si Santului Duchu. Poporul raspunde a min. — Eppulu: Pace voue. Poporulu si Duchului teu. Dupa acestea se facu rugatiuni, ectenie si cereri pentru tóte conditiunile, chiaru si pentru cei morti. — Diaconulu tragundu atentiunea poporului Eppulu dice: „Santele santiloru“ va se dica lucrurile cele sante suntu (numai) pentru cei santiti: Poporulu: Unulu este santu, unulu este Domnu Iisusu Christosu. — Urméza impartasirea mai antaiu a eppului, apoi a clerului si intregului poporu. Eppulu dandu eucharistia dicea: Acest'a este corpulu lui Iisusu Christosu, ér ce-lu primea: Amin (credu). Diaconulu tienendu potirulu 'lu-presenta celui comunicatu cu speci'a panii dicandu: Acest'a este sangele lui Iisusu Christosu pacharulu vietiei. Resp: Amin. — In timpulu comunicarei se cantá psalmulu 32. Motivulu la alegerea acestui'a a fostu viersulu: Gustati si vedeti cá bunu e Domnulu. — Dupa acestea urméza rugatiunea de multiemita. Apoi binecuventandu poporul, ilu dimite. — Acest'a este ordinulu liturgiei din cartea VIII-a Constitutiuniloru Apostolice. O alta formula mai scurta se afla in cartea II. Chiaru si din acestea se vede cá Constitutiunile Apostolice nu suntu oper'a apostoliloru, dupa ce scimu cá deoparte Apostolii nu au lasatu in scrisu nici o formula liturgica detaliata, ér de alt'a crestiniloru primitivi, in mijloculu persecutiuniloru li-a fostu cu neputintia a servirsi o liturgia atátu de desvoltata ca cea espusa aci. — Pre langa acestea se areta

invederatu cá Cartea VII si VIII suntu unu adausu mai tardiu. — Faptulu este: Constitutiunile numite apostolicesi ca productulu secl. III—IV crestinescu, suntu o colectiune a praxeii bisericesci din diverse locuri atátu in cele rituali, si ceremoniali câtu si in acte disciplinari, — si pentru cunoscerrea mai de aproape a acestor'a suntu unu bogatu isvoru. —

G. Pletosu.

Educatiunea prima.

Una din cestiunile care ocupa continuu aprópe de unu secolu pre cei mai celebri pedagogi si amici ai omenimei este negresitu educatiunea prima, adeca: pana la alu 6 anu alu etatii. Insemnetatea ei s'a constatat ca partea cea maigrea a educatiunei, si in faptu póte ori care dice ast'a din convingere, privindu numai in natura, la mic'a plantutia abia incoltita, ce ne face se-o ocolimu cu multa grige, delaturandu tóte ce ar' stricá desvoltarea ei. Fara ajutoriulu nostru unu ventuletiu o indoiesce, o mica petricica la radecina da trunchiului o directiune cum nu dorimu, si unu vermuletiu atomicu e in stare a o nimicf. — Ce ar' stricá acestea unei plante mai mari, unui arbore? Mai nimica!

Observam dara timpuriu, cá negligandu in prim'a ei desvoltare ceva, urmarile sunt mai mari si mai tiitóre.

Apropiendu tratarea naturala a plantelor si-a animaleloru, si comparandu urmarile ce se aréta in diferitele trepte a desvoltarei sumamu adevverulu cá: tratarea lor e mai insemnata in primele fase de desvoltare, de câtu in cele urmatóre.

Cu tratarea tinerei vietii inca este asia. Gresiescu cei ce sustienu, cá educatiunea are se incépa numai la desceptarea priceperii, si nu candu asta facultate inca dormitéza. Ei uita, cá numai in inceputulu vietiei se póte ghici aplicarea spre bine séu reu, si cá in modulu cum se desvolta acum spiritulu, are se urmeze strinsu dupa legile naturei mai departe.

Educatiunea prima si-are insemnatatea sa in aceea, cá lasa ca noi insine se dâmu directiunea potrivita, se desceptamu sensurile, si indreptandu cugetarea spre adevveru, se punemu basa educarei si cultivarei.

Copilulu numai acum se dá ori carei impresiuni, cáci nu are inca putere resistátore, si totu acum numai se potu nadusi patimele séu inclinarile rele, cáci nu radechiescu ca la cei mai de etate. Sémana dara cu sér'a móle, primisce ca ea diverse forme, cari se si potu sterge in diverse feliiuri. Se léga dara de consciinti'a primiloru crescatori a fi cu deosebita atentiune; ce vor semená in peptulu copilului, aceea va cresce; ce vor intardiá in acestu restimpu, nu se ajunge nici o data, si ce se educa falsu, nu se sterge nici candu de totu. — Cum pórtá smint'a fundamentala a unei zidiri urmari mai iminse ca cea din coperisiu, totu asia si smint'a primei educatiuni e mai daunósa, ca una asemeenea in fazele mai tardie.

Educatiunea acést'a dara este fundamentulu intregii educatiuni, este inse si partea cea mai grea a ei. Daca nu s'a facutu multu pentru ea, serveau ca scuse juste, greu-mintele intimpinate. Multi pedagogi incercara prin deschiderea unoru scoli anumite, a instrúa copii mai mici, dar convingenduse cá aste fortiau o desvoltare pré timpuria, erau de parere a lasá mai departe cestiunea acést'a mameiloru, provocanduse pe simtirea si iubirea femeiei, desi nu negará, cá ea era pré pucina pentru a promová crescerea copiloru.

Din parerile lor se nascú o apriga controversa, care provocá pe Rousseau a aretá lumei celu mai inaltu principiu de educatiune „tóte prin natura, si amesuratu naturei.“

Elu a doveditu, că numai in natura se pôte invetiá a cunósce natur'a; in natura se se puna copilulu c'unu singuru guvernatoru — elu se se educe, dar' nu cu perderea fericirei copilaresci! Modelu erá opulu lui: „Emilu.“ Dar' unde potea se aiba fie care copilu unu guvernatoru conscientiosu, ca si alu seu?

Pestalozzi avú altu principiu la educatiunea intaia. Elu nu esilá copilulu de parinti, ci privea chiar cas'a parintiésca ca santirea omenimei, ca sorgintea fericirei omenesci.

In cas'a parintiésca se unescu tóte ce pretiuescu eu de inaltu si santu pentru copii, a disu elu — dandu mameleloru o multime de scrieri instructive, basate pe cerintiele naturei, pe adeveturile intuitive, care se desvolte de sine internulu copilului; se-lu faca a gandi cu inim'a, a vedé cu inim'a si-a audí cu ea, că-ci totu ce este mare si nobilu numai din inima evorédia.

Dar scrierile lui cereau dela mame togmái imposibilitati, cereau multe — nu spuneau inse nici una cum? prin ce midilóce si cum se se aplice ca se se ajunga la rezultatu? — S'au facutu si aici incercari, s'au pusu la proba principiuu lui — de pedagogi si mame adeverate — inse acelu cum? remase enigma deseversita. —

In lips'a unei idei lamurite, care se servésca ca modulu instructiunei, stagnase cestiunea, candu se iví unu fostu elevu ¹⁾ a lui Pestalozzi — Friedrich Froebel pedagogu din Thüring aruncandu lumina in labirintulu discusiuniloru. — Elu dadú desfasiurari supriindietóre asupra desvoltarei infanțelui si-a copilului, si totu odata aretá acelu cum? si midilócele instruarii, dupa care orbeara altii in zedaru. Cu conturi marcate sbiciuí tratarea unilaterala a tene-rimei, si pusa contra principiu lui Pestalozzi: Omulu este nu numai fiintia vedietóre si invetiátóre, ci creatóre si representátóre, de aceea trebuiese privitu copilulu dela nascere ca-o fiintia creatóre, si amesuratu acesteia tratatu nu numai in familia, ci chiar in cerculu societatii mari.“

Pe langa acestu adeveru sanetosu remase principiuu lui Pestalozzi indareptu, dar Diesterweg i impaca nimeritu, dicandu: ohne Rousseau hätten wir weder einen Pestalozzi, noch einen Froebel, und ohne beiden fehlten der Pädagogik der Gegenwart die Stützen und Fundamente — folglich ihr Wesen selbst.

Este dara interesantu a lasá intuitiunei lumesci alui Froebel se ne spuna: că copilulu nainte de tóte este a mamei. Natur'a l'a datu inimei ei se-lu hranésca trupesce si sufletesce, pana la unu timpu, candu se forméza cercuri culturale pre langa elu; candu cu cerintia mai mare de aeru nutrimentu si lumina, cere si mai multa iubire. Atunci ea trebue se grigésca ca iubirea se influintieze din tóte directiunile a supra lui. Iubirea tatei transfigura iubirea mamei, si dau unite iubirea parintiésca. Asta descépta iubirea fiésca, si in ea germina iubirea catra Ddiu. Iubirea fratiesca este alu doilea riu ce duce la iubirea omenimei, si de aceea trebue se curga bogatu in familia. — Mam'a este prim'a instruatóre a copilului, ea-lu instruaa cu iubire pentru familia, in insasi famili'a.

Inse, pentru că copilulu trebue crescutu pentru tóte cercurile omenesci, si une ori chiar impregiurarile ceru unu ajutoriu strainu, asia mam'a se fie cercumspecta, se aléga numai femei religióse morale, căci contactulu cu alte persóne are influintia puternica.

Copilulu abia abilu in miscarea membreloru nisuesce a trece singuru pragulu casei, si afara in natur'a libera — suprinsu de-o alta lume, ride veselu, si intinde manutiile

¹⁾ Als Lehrer in Dr. Grunord Musterschule, wo alles in auf Pestalozzi hienwirth, trieb es ihn stark an der Quelle zu schöpfen. Im 1808 Uebersiedelte förmlich nach Yerden, wo er in Pestalozzi's Anstalt 2 Jahre als Lehrender und Lernender verweilte.

dupa ori ce omu séu copilu — este atinsu instinctivu de infuinti'a societatii. Si se fie óre periculosu? De buna séma nu, daca dominéza cumpetulu! —

Candu incepe vorbirea, incepe a intrebá de multe, nu intréba inse pana nu vede obiectulu, si in asta jace adevurat'a sciintia, căci incepe cu intuitiunea. — Cu cătu va fi ea mai chiara, cu atátu represintatiunea este mai fidela, si din represintatiune ésa pricepera.

Éta dara adevuratulu metodu a instruarii, dupa care incepe crescerea copilului mai gata din léganu. Intuitiunea este dara nu numai fundamentulu tuturor instruiiloru, ci este chiar fundamentulu adeveratei culturii!

Froebel amiculu omenimei, cunoscatoriulu naturei intregi, si in specia cunoscatoriulu naturei copilaresci a af-latu, că tóte poterile ce desvolta omulu crescutu in activitatile sale, germina in sufletu. — De voiesce elu se cultive sensurile in armonia amesuratu naturei, trebuia se incépa de unde incepe ori ce desvoltare omenésca, adeca dela prim'a copilarie.

Si tóta iubirea studiului, tóta atentiunea la invetiatu, ca nicairi nu se presinta acelu individu internu a copilului, ca in jocu. Dorea elu se lege de metoduul seu individualitate copiloru desvoltata in neinsemnatele loru activitati — apoi potea se o ajunga numai prin jocu.

Éta dara prin ce deslegase Froebel enigm'a, aruncandu o lumina brilanta in educatiunea prima!

Elu nu voi o desvoltare pré matura, nu esilá copii de parinti, dar' nici nu-i lasá numai in restrinsulu cercu a familiei, ci cu desteptarea boldului activitatii, care se ivesce mai cu séma in alu 3 anu. Froebel pune copii fara diferintia de sessu intr'o sala mare — véra sub ceru liberu, intre pomi verdiosi si inffloriti — si acolo prin jocuri conduse de-o treptare metodica, lasa se se desvolte tóte poterile loru trupesci si sufletesci.

Acestu locu marginitu de iubire si ordine, se numesce gradina de copii — a carei tendintia este a intregí educatiunea casnica, a pune copii in comunicatiune cu semenii sei pentru că numai asia sporesce iubirea omenimei; a le exercitá sensurile, si-ai dedá timpuriu la ordine si lucru, căci lucrulu nobileza pe omu.

Tóte ce se supunu mintii copilaresci aicea, suntu amesurate naturei, dominate de religia si moralitate. Tóte eschidu: severitatea brusca, trandavi'a murdara, invetiatur'a orbila si sororile ei. — Copii suntu liberi, veseli, cum pôte fi numai copilaria cu tactu, pre langa acést'a activi cu sensurile si cu membrele ocupati, nu fara obiectu, ci cu si prin obiectu ci intuitiune, este misiunea acestei institutiuni; deoparte a face din elevii ei copii buni in familia, pregatiti a intrá in scóla elementara, nu mai multu nepriceputi, stengaci si abia gangavindu.

Astu-feliu gradinile de copii care complectéza prim'a educatiune in spiritulu lui Froebel, suntu o binecuventare pentru familia si invetiamentu. La inceputu intimpinat rece mai tardiu chiar persecutate de barbati ai invetiamentului, — astadi stau firme si mobile, pregatindu milorlu de copii dile frumóse, si insusiri bune si salutare.

Servésca ca intregire statistic'a luata in Berlin: Copii ce au primitu asia dicendu o educatiune buna, aducu mai pucina intuitiune, cei ce au mersu in scólele de copii mici, mai multa, éra cei ce au cercetatu gradinele de copii regulatu, aducu o intuitiune ce de buna séma va da altu aventu scóleloru elementare.

O d a Ostasiloru Romani.

I.

Juni ostasi ai tiei mele, insemnati cu stea in frunte!
Dragii mei vultani de campuri, dragii mei sioimani de munte!
Am cantatu in tineretie stramosiése'a vitejie,
Vitejie fara séma p'acelu tîmpu de grea urgie,
Ce la vechiulu nostru nume a adaosu unu renume,
Dusu pe Dunarea in Mare si din Mare dusu in lume!

II.

Vinu acum, la rendulu vostru, se v'aduc o inchinare,
Vinu cu inim'a crescuta si cu sufletulu mai tare,
Ca pe eroi de legende, vinu se ve privescu in fatia,
Voi, nepasatori de mórte, despretuitori de viétia,
Ce-ati probatu cu-aventulu vostru lunei pusa in mirare!
Câ din vulturu vulturu nasce, din stejaru stejaru resare!

III.

De la Domnu pan'la opinca dusi d'o sórta norocósa,
V'ati legatu in logodire cu isband'a gloriósa,
S'ati facutu ca se pricepem a trecutului marime,
Mesurandu-ve d'o séma cu-a stramosiloru 'naltime,
S'aratându, precum prin nouri mandrulu sóre se arata!
Cine-am fost odinióra, cine ér vom fi odata!

IV.

Se traiti feciori de óste! Domnulu santu se ve ajute
A strabate triumfalnicu in cetati si in redute,
Ca la Rahova cu tunulu, ca la Grivitia cu sborulu
Ca la Plevna unde asta-di cei antéiu ati pusu piciorulu
Infruntandu p'Osman-Gaziul, si prin faptu de barbatie
Egalandu o tiéra mica cu o mare imparatie!

V.

O viteji de vitia veche! Auditi in departare
Acelu vuetu fara nume ce resuna ca o mare? . . .
Sunt bataile de inimi ale 'ntregui nému alu nostru,
Ce unesce di si nópte dorulu lui cu dorulu vostru,
Sunt versarile de lacrimi pentru-acelu care se stinge
Sunt urarile voiése pentru-acelu care invinge!

VI.

O Romani, in fati'a vostra, colo 'n tainic'a cea zare
Vedeti voi cu ochi de vulturi o lumina ce apare
Strabatendu prin umbr'a désa de trei secolu adunata!
E maretulu faptu alu dilei multu dorita, multu visata!
E a cerului zimbire, e lucéferulu sperarei,
E triumfulu luptei vóstre, este diu'a neatarnarei!

VII.

Dragii mei! din campulu luptei otieliti candu veti întórce,
La caminulu unde-o mama asteptandu, suspina tórce,
Totu poporulu: ruda, frate, sora, mama, si parinte,
Ca la Domni, cu pani si sare vor esí voa 'nainte, —
Câci din voi fiesce care pórtá 'n frunte o cununa
Si de glori'a de astadi si de glori'a strabuna!

VIII.

Pas dar totu, totu inainte! Tîmpulu vechiu din nou dioresce!
Viitorulu tiei nóstre au datu muguru ce 'ncoltiesce,
O copii! de voi sunt mandru, simtu acea mandrie mare
Care cresce cu marirea unui nému in desteptare,
'Mi-am vediutu visulu cu ochii, d'acum potu se moru ferice!
Asta-di lumea ne cunósce: *Romanu* dice, *Vitézu* dice.

V. Alesandri.

Interesele bisericesci in cestiunea orientala.

Sub acestu titlu, foi'a oficiala bisericésca rusa „Gazeta bisericésca“ comunica unu articolu, in care autorulu face distinctiune intre biserică si statulu rusesc. La statu autorulu privesce din punctulu de privire politicu si dice că statulu rusesc este in legaturu diplomaticu cu tóte staturile si elu nu face distinctiune de rasa séu religiune. Biseric'a in sa rusésca este exclusivaminte legata cu popórele din Orientu care sunt de aceasi religiune cu densa. Si prin urmare, biseric'a rusésca are in Orientu cu multu mai mari interese, de câtu statulu rusesc.

Privindu dupa acestea la biseric'a rusésca, ca la o institutiune de sine statatóre autoriulu adauge: „Biseric'a rusésca nu este clerulu, séu clas'a clericala, dupre cum s'au deprinsu unii a privi la densa; dar ea este o parte a acelu intregu mare, care se numesce biseric'a ecumenica, o parte legata cu densa in modu organicu, unde fia care biserică este unu membru viu alu acestui organismu, strinsu legatu cu densulu. Astfelu findu relatiunile bisericéi rusesci catra biseric'a ecumenica, relatiunile si interesele ei sunt intielese“.

Si mai josu: „Pentru biseric'a nóstra, precum si pentru celelalte biserică, cestiunea orientala este mai antaiu de tóte o cestiune religiosa. Pentru densa si celelalte biserică lupt'a actuala este o lupta intre ortodocsie si musulmanismu, ca doue religiuni, ce se escludu una pre alt'a si prin urmare lupt'a este de mórte, fora de ostenéla, fora de intrerupere, fora conditiuni si invoiele. . . .“

In fine autoriulu articolului, facandu o privire generala asupra legaturiloru religióse, ce esistu intre diferitele biserică ortodocse dice: „Tóte bisericăle ortodocse de orientu sunt biserică autocefale (autonome) adeca cu totulu neatarnate una de alta in afacerile interne si in relatiunile loru esteriore. Autocefali'a bisericiloru ortodocse constitue particularitatea caracteristica a loru in raportu cu bisericăle nationale a le Apusului, care recunoscu asupra loru puterea despotica a Archiepiscopului de Roma; este tesaurulu celu mai scumpu alu loru, care li asigura libertatea desvoltarei puteriloru si a midilóceloru interne, precum in genere libertatea actiunei; de aceea nimicirea acestei autocefalii, séu supunerea unei biserică alteia, biseric'a nóstra nu o póte dori, câci acést'a ar insemná nimicirea acelei biserică.“ „Biserică ort. rom.“

D i v e r s e .

„=“ **Gimnasiulu de Beiusiu**, uniculu gimnasiu romanu in tóta Ungari'a este greu amenintiatu in esistinti'a sa. Guvernulu magiaru i-a detrasu subventiunea anuala de 3706 fl. v. a. si professorii, cei mai multi ómeni cu familia, sunt adusi in pusetiunea desperata d'a primí pentru venitoriu unu salariu numai de 300 fl. v. a. la anu. Asia respaltesce guvernulu magiaru loialitatea poporulu romanu! Frumósa respalata!

** **Acte de inalta distinctiune.** Imperatulu Russiei Alesandru II. a adresatu doue rescripte Mariei Sale Domnitoriului Carolu I, prin care i conferesce ordinele S. George si alu S. Andreiu. Primulu rescriptu, datatu din Gorni-Studen dice: „Trupele romane unite cu ale Mele sub comand'a Alteiei Vóstre, o datu dovedi de o eroica valóre luptandu-se sub unulu din focurile cele mai omoritóre ale dusmanulu. Dorindu de a perpetuá amintirea acestei fratii de arme Ve conferu ordinalu St. George si Ve rogu se primiti asigurarea afectiunei mele“. Alu doilea rescriptu, datu din Parodin este in urmatórea cuprindere: Dupa o resistentia

de cinci luni, silintiele combinate ale trupelor noastre aliate au fostu încoronate de unu succesu deplinu. Osman au depus armele. Plevna au cadiutu. Dorindu se pastrezu amintirea acestei isbandi si partea personala ce au luat Altetia Vóstra, imi facu o placere de a Ve conferi ordinu St. Andreiu cu spada, si Ve rogu se primiti acésta noua doveda, despre sincer'a mea afectiune."

— **Progamulu conferintelor publice ale Atheneului Romanu pe anulu 1878.** Sambata 14 Ianuaru, D. *Dimitrie Sturdza* va vorbi despre numismatic'a romana. Sambata 21 Ianuaru, D. *Basilu Boerescu*: Convorbiri asupra sciintei financelor. Sambata 28 Ianuaru, D. *Sion*, va analiza si comentá o poema epica din secolulu trecut, intitulata *Tiganiada*. Sambata 4 Februariu D. *P. Viorénu*: Despre necesitatea de a dá o noa directiune activitatii nationale catra dezvoltarea comerçului, industriei si agriculturii, combatendu tendintia catra functionarismu. Sambata 11 Februariu D. *A. Odobescu*, Rescála Romanilor din Ardélu la 1784. sub Horia. Sambata 18 Februariu D. *C. Olanescu*, Despre Teatru. Sambata 25 Februariu D. *V. A. Urechia*, Despre miscarea literara la sfrsitulu secolului alu 17-lea. Sambata 4 Martiu D. *St. Mihalescu*, Despre resboiu si industrie. Sambata 11 Martiu D. *Zepenfeld*, Catedral'a de la Arges. Sambata 18 Martiu D. *Dimitrie Ion Ghica*: Consideratiuni generale asupra instructiunii. Sambata 25 Martiu D. *Antonin Rogues*: L'art de la lecture. Sambata 1 Apriliu D. *C. Stancescu*: Artele plastice in Romani'a in cei din urma doa-dieci ani. Joui 6 Apriliu D. *Laurian*: Despre invetiamentu. Sambata 8 Apriliu D. *C. Esarcu*: Va analiza si comentá mai multe din documentele sale inedite descoperite in arhivele Italiei. Dumineca 10 Apriliu D. *C. Esarcu*: Continuarea aceluasi subiectu. *NB.* Conferintele ce se vor mai tiené, afara de cele aci indicate, se vor anuntia prin jurnale. Biuroulu Atheneului.

(**O amintire istorica.** In momentul candu se atribue Rusilor cererea de deschiderea strimtorilor, nu este fara interesu de a aminti prin care ingeniosa stratagema, Turcii pusera mana pe portulu Constantinopolu in anulu 1453. Intrarea in portu era pazita de mai multe corabii mari, si inchisa prin unu lantiu de feru pe care Turcii cei mai fanatici, insufletiti chiar de spiritulu profetului, ar fi fost incapabili de a-lu sfaramá séu a-lu strebate. Mahomet II dadú ordinulu de a acoperi tiermulu cu scanduri unse cu séu preste cari o multime de lucratori facura se se cobóre noptea vre o 80 de navi, cari tóte cu panzile desfasiurate, in sunetulu trimitiloru si la lumin'a torçiloru fura astfelu transportate pana in apele portului. Genuezii nu cutezara se se opuie la trecerea acestei flote pamentesci. Cátu despre Greci, ocupati cu paz'a parapeturiloru lor, nu potura nimicu aflá despre planurile inamicului. A doua di in faptulu dilei, pavilionulu otoman filfiá in portulu lor. Crestinii cercara de multe ori se arda vasele necredintiosiloru; ei avura chiar recursu la foculu grecescu, care scapase de atátea ori Bizantiulu; foculu acest'a in sa nu ajutá la nimic. Indrazneti'a intreprindere a lui Mahomet alu II-le urmarita cu atáta succesu si cutezare, arunca spaima si tulburare pintre asediati. Cât-va timpu dupa aceea, Turcii victoriosi strabateau in Constantinopolu prin Carsia, langa care Constantinu cadiuse strapusu de lovituri. De atunci, Constantinoplea remasa in puterea Turçiloru. Éta dela ce depinde destinele imperiiloru. Fara séulu intrebuintiatu cu atáta chibzuintia de catra Mahometu II, cine scie daca Bizantiulu ar fi fostu vre-odata luat! (Le Danube).

+ **Dieces'a gr. cath. de Oradea-mare.** Mai multi preoti din partile Satu marene, intr'o corespondintia din „Observatoriulu“ facandu unu comunicatu asupra completei stari economice, in carea se afla dieces'a, ceru ca pentru a constatá starea fundatiuniloru diecesane, Vicariulu

generalu capitulariu se convóce fora amenare unu consistoriu plenariu; ér administratorii fundatiuniloru se dee séma in publicu: 1) Din ce s'a infintiatu si câtu e capitalulu fiacarei fundatiuni diecesane? 2) Unde, si pe langa ce ipoteca, ca ce interesuriu e elocatu capitalu fundationalu? 3) Spre ce s'a folositu si se folosesce proventulu anualu alu fiacarei fundatiuni? 4) Pe langa ce regulamentu administréza D-loru fundatiunile respective? 5) In specie se ni spuna administratorii fonduriloru viduo-orfanali si alu preotiloru deficienti a) la câtu a crescutu fondulu v.-orfanalu pana in anulu trecut? b) câtu este proventulu seu anualu din interese, si câtu din tacs'a anuala a preotiloru diecesani? c) câtu si ce felu de preoti diecesani solvescu si cáta tacs'a? d) câte veduve si câtu orfani de preoti sunt in diecesa si in câtu participéza acestia din acésta fundatiune? e) din ce s'a infintiatu si cáta suma face capitalulu fundatiunii preotiloru deficienti? f) câtu este proventulu anualu alu acestei fundatiuni? g) câtu preoti deficienti sunt in diecesa si câtu participa fiacarele din acésta fundatiune? . . . Corespondentii preoti, adaoga cá „e timpul supremu ca se cunoscemu odata curatu, nu numai starea fundatiuniloru nostre diecesane, ci si cestiunea administratiunii disciplinare ierarchice. Daca tóte acestea vor urmá a fi tractate ca pana acum, de timpu indelungatu, in modu absolutisticu, aduca-si aminte cei dela guberniulu diecesei, cá se póte intemplá usioru ca se nu fimu, cáci nici nu suntemu departe de sulevarea celoru patru puncte, intru care ne-am unitu cu biseric'a Romei, si cari, avemu totu dreptulu a le sustiené pure — pute, si alta nemica!“ . . .

— **Rugatiunea Turçiloru.** „Dómne atotu puternice! Indura-te spre noi si ne apera, cáci suntemu poporulu teu credintiosu. Dómne a-tot puternice! Creatorulu tuturoru bunuriloru! Intaresce bratiulu otomaniloru, prin bratiulu teu zadarnicesce si nimicesce trufi'a si necredintia ghiauriloru. Binecuventarea lui Allah si a profetului se se reverse asupra capetelor credinciosiloru. O Dómne! Intaresce pe servulu teu, pe Sultanulu, capulu poporului teu iubit. Apara tiér'a nóstra si matura de pe totu pamentulu pe necredintiosii, cari au cutediatu a atacá sigur'a si santa ta religie. Sterge, Dómne tóta urma necredinciosiloru rusi, bulgari si greci, cari umblandu in intunereculu necredintiei ca porcii in mocire, au cutezatu a ridicá man'a in contra poporului lui Mahomet. Desléga aliantia lor, risipesce-le trupele, strica armatele lor, raresece-le sirurile, sfarama-le puterea si arunca-i in fundulu iadului. Trimete asupra capetelor lor mani'a ta si bate-i, dupa cum ai batutu pana acum pe toti dusmanii nostrii. Incurca-le limbile si sangele curga-le in siróe, iar capetile lor, se se rostogoliasca la picioarele credintiosiloru tei fii. Copii lor lasa-i orfani, femeile lor veduve, mamele lor arunca-le in jale si incurca-le mintea! Sterge tota urma moscovitoru, bulgariloru si franciloru cáci acestia sunt aliantii lor si simpatiséza cu ei. Ingreunéza-i cu nenumerate chinuri, ca se fie jertfe ale maniei tale: nimicesce-i cu focu, cu sabie cu naufragiu si cu ciurma, fómete si cutremuru; ca se li se depopuleze orasele. Trimete asupra-le pe toti demonii tei sugrumatori; ca toti acesti necredintiosi sa sufere de bólele de ochi si minte cu totu némulu lor, ca se móra cu femei si copii. Cada mania si furia ta asupra-le ca grindina. Facase ei si avutiile lor prada acelora, cari credu in tine si in profetulu teu Mahometu si cu cari sa fie totu-de-una favorulu si binecuventarea lui Allah.

Numere complete din „Biseric'a si Scol'a“ se potu capetá pe intregu anulu 1877. Asemenea si numerii aparuti in anulu curinte.

Anunțiu!

Dr. G. Vuia

Doctoru in Medicina si Chirurgia, Magistru de Obstetricia si Oculistica; Ces. reg. Medicu-locuteninte sup. in reserva, fostu medicu-secundariu la spitalulu „St-Rochus“ din Budapesta — are locuintia pe piati'a carbuniloru in „Curtea rusésca“ (*Széntér „Orosz udvar“*).

Dà consultatiuni si ordinédia dupa amédi dela 2—3 óre.

Concursu. 2—3.

Pe statiunea invetiatorésca rom. or. din *Selciva*, inspectortulu Birchisului se deschide concursu cu terminu de alegere pre *12 fauru a. c.*

Emolumintele suntu: 319 fl v. a. 3 jugere pamentu aratoriu estravilanu, 1 jugeru de gradina intravilanu; pentru participarea la conferintiele invetiatoresci 10 fl v. a. pautialu scripturisticiu 6 fl. v. a. 27. 3 met. cub: de lemne si cartiru liberu.

Din salariulu invetiatorescu de 319 fl v. a. alesulu invetiatoriu va avea a dá $\frac{1}{4}$, invetiatoriulu orbu, Partenie Gasparu, cátu va traí acest'a.

Doritorii de a ocupá acésta statiune, au a-si subscrerne recursele lor, instruate in intielesulu statutului organicu inspectorelui cercualu de scóle, in Bacamezeu per: (*Kápolnás*). Selciva, 9 Ianuariu 1878. Comitétulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Laurentiu Barzu**, inspectoriu cerc. de scóle.

2—3.

Pentru parochi'a vacanta din *Brestovati* ce apartiene la protopopiatulu Lipovei se escrie concursu pana in restimpu de 4 septemani dela antaia publicare in fóia de facia, *12 Fauru a. c.*

Beneficiele parochiale sunt: Un'a sesiune de pamentu constatátore din 30 jugere catastrali; dela 38 de case cáte un'a mesura bucate in bóbe, si stol'a indatinata. Se observé dia cá jumatate din tóte beneficiile susu aratate va folosí unu anu de dile o ficia neputinciósá remasa de repausatulu preotu. Parochi'a e de clas'a III-a.

Recurentii au a trimite recursele lor Reverendisimului Domnu Protopopu *Ión Tieranu* in Lipova.

Brestovati in 27 Decemvre 1877.

Pentru comitetulu parochialu

Alexandru Ianitsary.

Vincentiu Biberea,

preotu adm. localu ca presiedintele comit. par.

Ioanu Megia,

Notariu.

2—3.

Concursu se escrie in urmare ordinatiunei cosistoriale de dto 10 Novembre 1877 nru 857 bis: pentru vacant'a parochie din comuna *Vlaicovatiu*, Cottulu Timisiului, protteratulu Versietului. —

Emolumintele suntu: una sesiune de 32 de jugere de pamentu, birulu si stol'a indatinata dela 165 de case, carii emoluminte suntu tóte de a-se inpartí in doua cu capelanulu din aceea parochie; totudeodata jumatate din venitu pre unu anu e de a-se dá veduvei preotese. —

Doritorii de a recurge la acésta parochia suntu avisati de a-si tremite recursele sale instruate in sensulu statutului

org. bisericescu Reverendisimului Domnu *Joane Popovicu* protopresbiteru in Mercina per Varadi'a.

Vlaicovatiu in 9/1 1878. Comitétulu parochialu.

In contielegere cu Dnulu Pvotopresbiteru districtualu.

2—3.

Ne insinuanduse la prim'a publicare nici unu recurrentu prin aceasta se deschide de nou concursu pentru vacanta parochie diu comuna *Bratea*, protopresbiteratulu Pestesului, Cottulu Bihoru, cu terminu pana la *12. Februaru c. v. ér* alegerea va fi in 13. Februaru v.

Emolumintele suntu: dela 140. case cáte una vica de cucurudiu sfarmatu, folosirea aloru 5. jugere de pamentu, cartiru liberu, cu gradina, si stolele indatinate dela 200. de numere.

Doritorii d-a ocupá acésta parochie suntu poffiti a-si trimite recursele lor instruate in sensulu statutului organicu, si adresate subscrisului, posta ultima *Élesd*.

Datu in Bratea in 9. Ianuariu 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Teodoru Filippu**, administratoru protopopu.

3—3.

Pentru vacant'a parochie gr. or. de clas'a III-a din *Rossia*, in protopres: Ienopolei — Borosineu, comitatulu Aradului, se escrie concursu cu terminulu de alegere pe domineca din 29 Ianuariu st. v. a. c.

Emolumintele suntu: $\frac{1}{2}$ sesiune de pamentu, birulu parochialu dela 115 case, cáte una mesura cucuruzu sfermatu, éra dela 5 case dileresci $\frac{1}{2}$ mesura, — stolele indatinat, si cartiru cu gradina de legumi.

Recurentii si-voru trimite recursele instruite in sensulu §-lui 13 din statu: org: si adresate comitetului parochialu, celu multu pana in *25 Ianuariu st. v. a. c.* la oficiulu protopresvitalu in Borosineu, — cele intrate dupa acestu terminu, nu se voru primi.

Alesulu de preotu, dela diu'a intrarei sale in functiune, pana la 23 Octomvrie st. v. a. c. candu se implinesce anulu raposarei fostului parochu, — va avé a da jumatate din tóte venitele parochiale viduvei preotese si orfaniloru.

Rossia 2 Ianuariu 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Nicolau Beldea**, adm. ppresvitalu.

3—3.

Concursu pentru postulu de parocu gr. or. in comun'a *Hassiasiu*. cu terminu pana la *30. Ianuariu st. v. 1878*. candu se va tiené si alegerea.

Emolumintele suntu: una sesiune de pamentu; $\frac{1}{2}$ de lantiu de pamentu intra si $\frac{1}{2}$ de lantiu estravilanu; birulu de cáte un'a mesura de cucurusu despoiétu dela 100 nr. de case, si venitele stolari indatinat.

Aspirantii la acestu postu, voru adresá recursele lor, instruite conformu prescrisaloru Statutului organicu, respectivului comitetu parochialu, si a le tramite parintelui protopopu tractualu *Georgiu Cratiunescu* in Belincz, pana la 29. Ianuariu 1878 avendu fiecarele in vr'o Dumineca, a se presentá in biseric'a gr. or. din locu, spre a-si aretá desteritatea in tipicu si in cantarile bisericesci.

Hassiasiu, 20 Decemvre 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Georgiu Cratiunescu**, protopopu tract.

Redactoriu respundietoriu: **Vincentiu Mangra.**